

ODGOVORNA OSEBA ZA VARSTVO PRED SEVANJI

O odgovorni osebi za varstvo pred sevanji smo pisali že v 24. številki Sevalnih novic leta 2010. Zaradi časovne oddaljenosti in vmesnih sprememb zakonodaje smo z namenom osvežitve informacij ponovno pripravili prispevek glede odgovornih oseb za varstvo pred sevanji.

52. člen Zakona o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (ZVISJV-1; Ur. l. RS, št. 76/17, 26/19, 172/21 in 18/23 – ZDU-10) določa, da mora izvajalec sevalne dejavnosti določiti odgovorno osebo za varstvo pred sevanji. Odgovorna oseba za varstvo pred sevanji je posameznik, ki ima ustrezno znanje, usposobljenost in izkušnje iz varstva pred sevanji s področja določene vrste sevalne dejavnosti, da lahko nadzoruje ali izvaja ukrepe varstva pred sevanji.

Izvajalec sevalne dejavnosti mora odgovorni osebi za varstvo pred sevanji zagotoviti strokovno samostojnost pri delu in ustrezne delovne razmere in sporočiti upravnemu organu, ki je izdal registracijo ali dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti, koga je imenoval za odgovorno osebo in njegova pooblastila.

Za odgovorno osebo za varstvo pred sevanji je lahko imenovan:

- posameznik, ki je končal študijski program prve stopnje oz. izobrazbo, ki ustreza ravni izobrazbe, pridobljene po študijskih programih prve stopnje in ima opravljen izpit za opravljanje nalog varstva pred sevanji (v industriji, raziskovanju, znanosti, pri delu z visokoaktivnimi zaprtimi viri sevanja ali odprtimi viri sevanja razreda II in I, v industrijski radiografiji),
- tehnik ustrezne stroke, ki zagotavlja znanja, potrebna za opravljanje nalog varstva pred sevanji, če opravi izpit za opravljanje nalog varstva pred sevanji (v drugih dejavnostih) in
- zunanji sodelavec izvajalca sevalne dejavnosti, če je to v skladu z oceno varstva pred sevanji.

V primeru **zamenjave odgovorne osebe** za varstvo pred sevanji ali **njene daljše odsotnosti** (npr. porodniški dopust ali daljša bolniška odsotnost) je **potrebno imenovati novo odgovorno osebo za varstvo pred sevanji**, ki mora opraviti izpit za opravljanje nalog varstva pred sevanji. Stranka mora o spremembi obvestiti upravni organ, ki je izdal registracijo ali dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti in posredovati sklep o imenovanju nove odgovorne osebe za varstvo pred sevanji s pooblastili, potrdilo o njeni usposobljenosti iz varstva pred sevanji in dokazilo o doseženi izobrazbi.

Odgovorna oseba za varstvo pred sevanji skrbi za visoko varnostno kulturo in dobro stanje varstva pred sevanji.

Pooblastila odgovorne osebe za varstvo pred sevanji natančneje določa 7. člen Pravilnika o obveznostih izvajalca sevalne dejavnosti in imetnika vira ionizirajočih sevanj (SV8; Ur. l. RS, št. 43/18).

Odgovorna oseba skrbi za:

- načrtovanje in izvajanje ukrepov varstva pred sevanji v skladu z ZVISJV-1;
- načrtovanje del, pri katerih je treba upoštevati ukrepe varstva pred sevanji;
- izdelavo pisnih navodil in postopkov ter seznanjanje delavcev z njimi;
- da se dela, pri katerih je treba upoštevati ukrepe varstva pred sevanji, izvajajo v skladu z navodili in postopki iz prejšnje točke ter drugimi zahtevami in omejitvami na podlagi ZVISJV-1;
- obdobjno preverjanje varnostnih in opozorilnih sistemov, ki so pomembni za varstvo pred sevanji;
- uvajanje novih delavcev v dela, pri katerih je treba upoštevati ukrepe varstva pred sevanji;
- vzdrževanje evidenc virov sevanj in druge dokumentacije, ki je povezana z varstvom pred sevanji;
- vključitev delavcev v sistem osebne dozimetrije in za njeno nemoteno izvajanje;
- za izvajanje nadzornih meritev na nadzorovanih in opazovanih območjih;
- pravočasno napotitev izpostavljenih delavcev na zdravstveni pregled v skladu s predpisom, ki določa obseg zdravstvenega nadzora izpostavljenih delavcev, ki delajo na opazovanem in nadzorovanem območju;
- pravočasno napotitev delavcev na usposabljanje iz varstva pred sevanji in obnavljanje znanja v skladu z določbami tega pravilnika;
- pripravljenost na izredne dogodke;
- obveščanje delodajalca in delavcev v zvezi z vsemi zadevami s področja varstva pred sevanji;
- sodelovanje s pooblaščenim izvedencem varstva pred sevanji, vključno z obveščanjem o morebitnih spremembah, ki bi lahko vplivale na stanje varstva pred sevanji;
- sodelovanje z upravnimi organi in inšpekcijskimi službami s področja varstva pred sevanji.

UKREPI PO PRENEHANJU UPORABE RENTGENSKIH NAPRAV

V prispevku predstavljamo postopanje stranke v primeru prenehanja uporabe rentgenske naprave. V primeru prenehanja uporabe vira sevanja mora uporabnik v roku 15 dni o tem obvestiti URSJV. Zadostuje dopis ali e-sporočilo o prenehanju uporabe na naslov gp.ursjv@gov.si.

Rentgensko napravo mora stranka v roku šestih mesecev po prenehanju uporabe:

- predati pooblaščen strokovni organizaciji za ravnanje z nevarnimi odpadki, ker lahko vsebujejo različne komponente, ki zahtevajo upoštevanje predpisov s področja varstva okolja in ravnanja z nevarnimi odpadki (npr. elektronske komponente, dielektrična olja, svinec, berilij). Odda se jih lahko v eno od zbiralnic odpadne električne in elektronske opreme, ki je navedena v skupnem načrtu ravnanja z odpadno električno in elektronsko opremo (OEEO) enega od nosilcev skupnega načrta ravnanja z OEEO. Evidenca skupnih načrtov ravnanja z OEEO in zbiralnic OEEO je objavljena na spletni strani Agencije RS za okolje*,
- predati drugi fizični ali pravni osebi (lahko tudi v tujino),
- jo vrniti proizvajalcu oziroma dobavitelju (lahko tudi v tujino) ali
- prigrasiti URSJV, da jo nameravate obdržati kot rezervo.

V skladu z 10. členom Pravilnika o uporabi virov sevanja in sevalni dejavnosti (Ur. l. RS, št. 27/18) **mora uporabnik v roku 8 dni po prenosu rentgenske naprave dostaviti URSJV listino o oddaji vira sevanja ali dokazilo o uničenju**. Na tem dokazilu mora biti jasno navedeno, katera naprava je bila oddana oz. uničena (npr. navedena naj bo serijska številka rentgenske naprave in/ali cevi).

* Seznam organizacij je dostopen na e-naslovu:

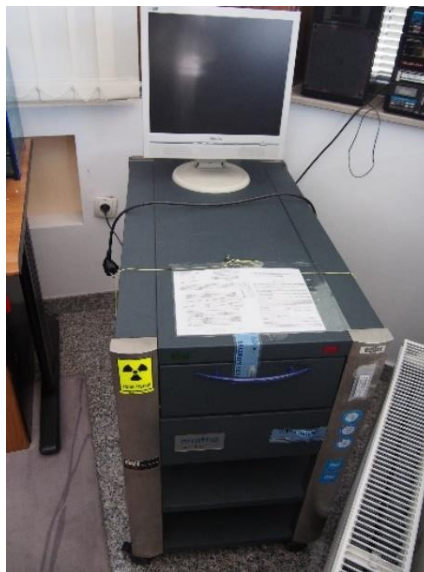
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOPE/Okolje/Odpadki/Podatki/Evidenca-nacrtov-ravnanja-z-OEEO.pdf>

Če najdete vir sevanja neznanega izvora ali če sumite, da gre za vir sevanja, pokličite dežurnega URSJV: tel. št. 041 982 713

Rentgenska cev tik pred demontažo (foto: URSJV)

V primeru, da stranka želi rentgensko napravo obdržati kot rezervo, se opravi **pečatenje rentgenske naprave**. URSJV z **odločbo odredi zapečatenje rentgenske naprave** do ponovne uporabe rentgenske naprave, predaje pooblaščen strokovni organizaciji za ravnanje z nevarnimi odpadki, predaje drugemu imetniku dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti ali vračila proizvajalcu oziroma dobavitelju.

Primer zapečatenne rentgenske naprave za kontrolo prtljage in pošiljk (foto: URSJV)

Primer zapečatenne prenosne rentgenske naprave (foto: URSJV)

